

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΟΙΝΙΑΔΩΝ

Κείμενο: Μαρία Σοφικίτου, Αρχαιολόγος, ΔΙΑΖΩΜΑ
Φωτογραφίες: Αλέξης Καννάς

Η Αιτωλοακαρνανία αποτελεί μια σημαντική γεωγραφική περιοχή του Ελλαδικού χώρου, καθώς βρίσκεται πάνω σε σημαντικούς χερσαίους και θαλάσσιους δρόμους επικοινωνίας. Λόγω της καίριας και στρατηγικής σημασίας της θέσης της κατοικήθηκε αδιάκοπα από τα παλαιολιθικά χρόνια. Οι κάτοικοί της, εκμεταλλευόμενοι το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής, ανέπτυξαν έναν έντονο αγροτικό και κτηνοτροφικό χαρακτήρα οικονομίας.

Σε περισσότερες από 150 θέσεις της Αιτωλοακαρνανίας διατηρούνται ακόμη και σήμερα δείγματα αμυντικής αρχιτεκτονικής: επιβλητικές οχυρώσεις, τείχη και πύργοι, τα οποία προστάτευαν τις αρχαίες πόλεις, αλλά και δείγματα της καθημερινής ζωής των κατοίκων: οικιστικά κατάλοιπα, δημόσια κτίρια, αγορές, θέατρα και νεκροταφεία.

Την περιοχή κατοίκησαν κατά κύριο λόγο τα έθνη των Αιτωλών και Ακαρνανών, με φυσικό όριο ανάμεσά τους, τον Αχελώο ποταμό. Η δεύτερη σε μέγεθος και σπουδαιότητα πόλη των Ακαρνανών, μετά τον αρχαίο Στράτο, ήταν οι αρχαίες Οινιάδες.

Η πόλη των Οινιαδών είναι κτισμένη στη βόρεια όχθη του ποταμού Αχελώου, κοντά στο σημερινό χωριό Κατοχή. Λόγω της στρατηγικής της θέσης, χάρη στην οποία ελεγχόταν τόσο η είσοδος προς τον Πατραϊκό κόλπο, όσο και η θαλάσσια αρτηρία μεταξύ της Ακαρνανίας και των νησιών Λευκάδας, Ιθάκης και Κεφαλονιάς, αλλά και της γειτνιάσής της με τις εκβολές του Αχελώου ποταμού, η πόλη προσφερόταν για τη δημιουργία λιμανιού. Η ύπαρξη λιμανιού επέτρεπε την εμπορική δραστηριότητα και κατ' επέκταση τη μεγάλη

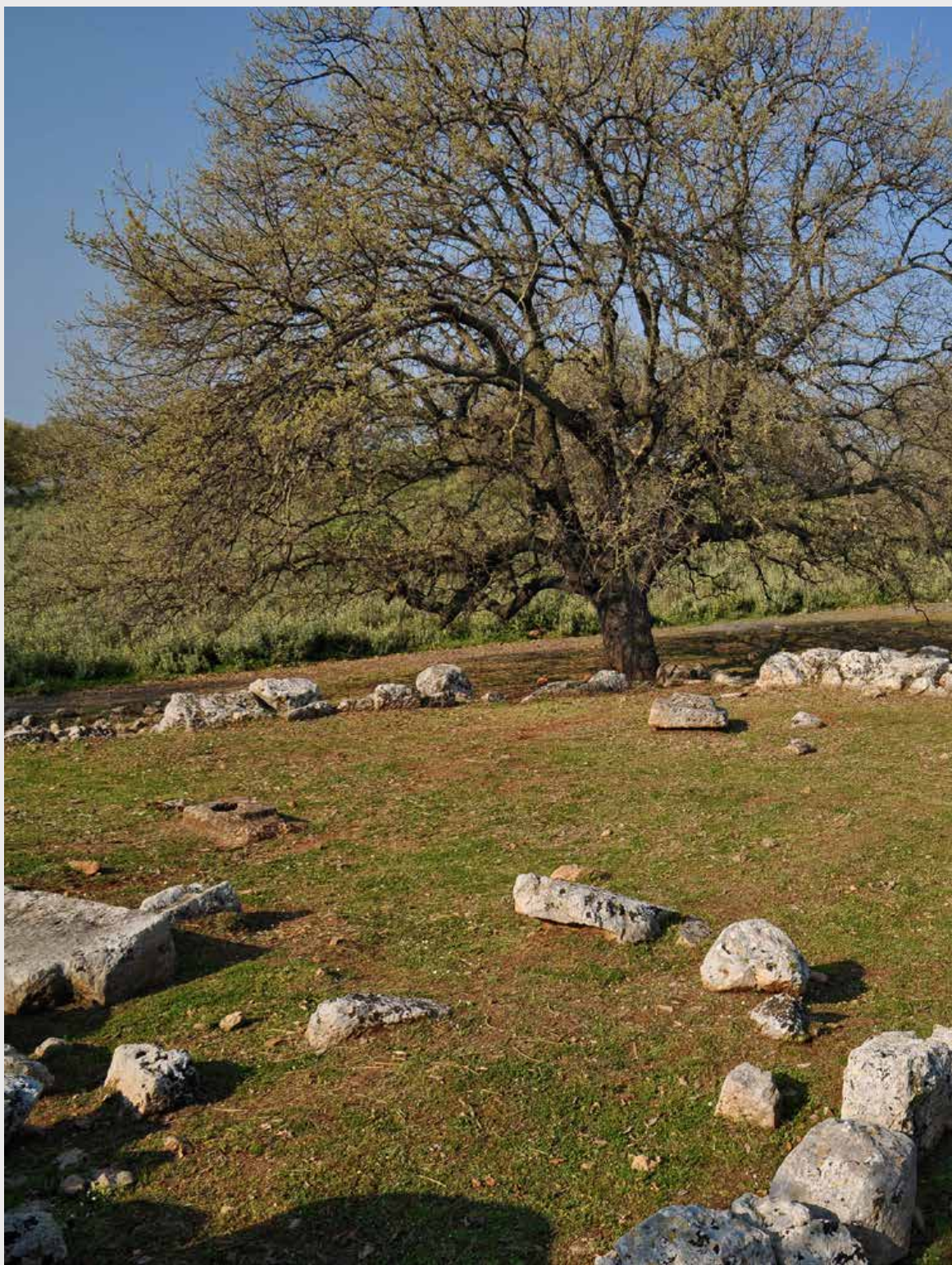
οικονομική και πολιτισμική ακμή της πόλης.

Οι Οινιάδες, ήδη από τον 5ο αι. π.Χ., διέθεταν ισχυρή οχύρωση, η οποία δεσπόζει ακόμη και σήμερα πάνω στο λόφο, ο οποίος είναι γνωστός με την ονομασία «**Τρίκαρδος**». Η διατήρησή της είναι εντυπωσιακή, με αποτέλεσμα να αποτελεί σήμερα ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά δείγματα της αρχαίας οχυρωματικής τέχνης.

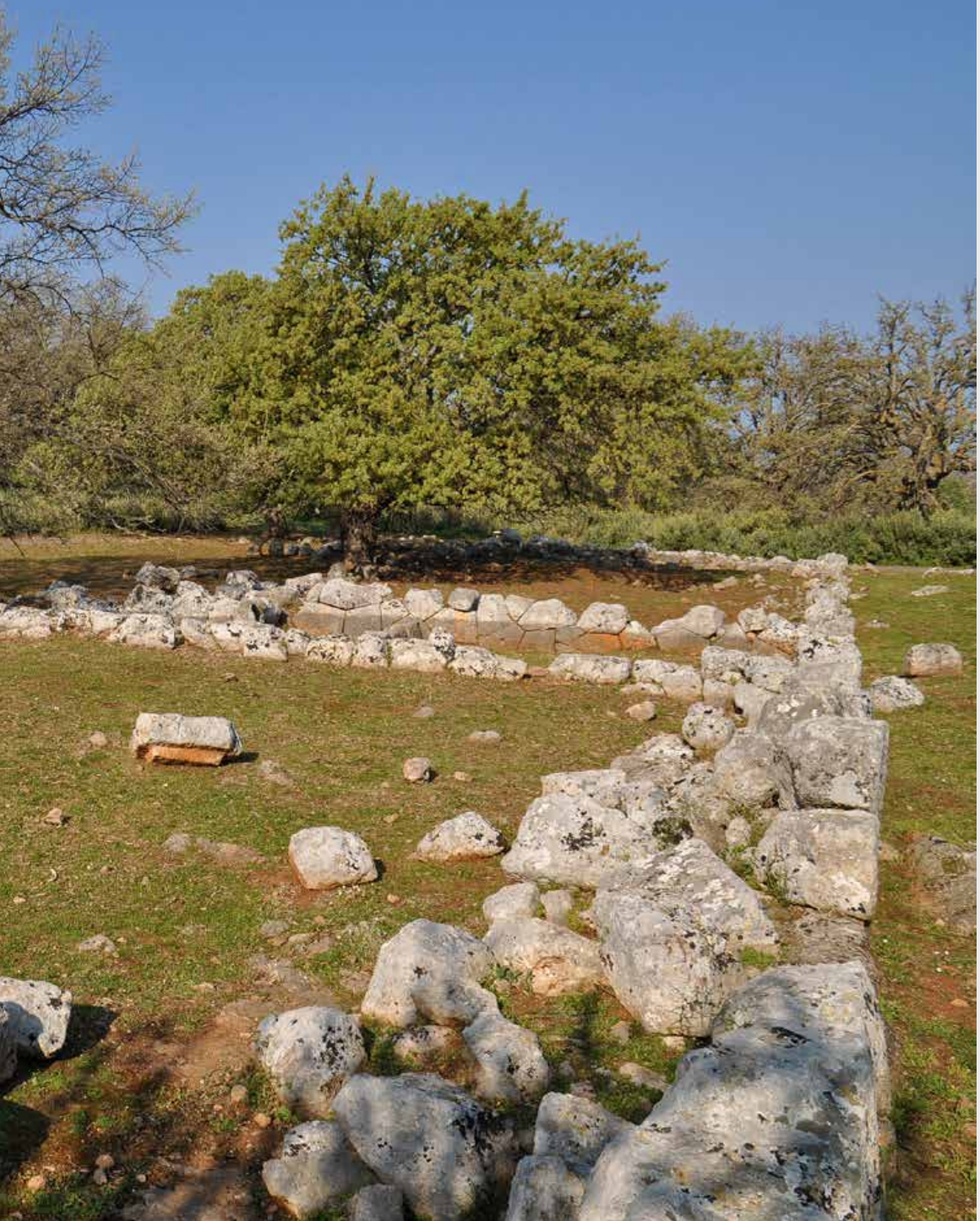
Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται η Ακρόπολη με ξεχωριστό περίβολο. Τα τείχη, πλάτους περίπου 2,60 μ. και μέγιστου σωζόμενου ύψους 6 μ., διατρέχουν μια περίμετρο 6,5 περίπου χλμ. και είναι κτισμένα κατά το **πολυγωνικό σύστημα** τοικοποιίας. Χωριστή οχύρωση, γνωστή ως «οχύρωση ή ακρόπολη του λιμανιού» περικλείει το λιμάνι και τα νεώρια των Οινιαδών.

Άποψη του κοίλου του θεάτρου όπου διακρίνονται οι βαθμίδες και τα εδώλια.

Υπολείμματα της αρχαίας πόλης.

Άποψη από τα τείχη της ακρόπολης των Οινιαδών.

Την οχύρωση συμπληρώνουν κατά διαστήματα πύργοι (πιθανόν μεταγενέστερες προσθήκες). Επίσης συναντώνται δώδεκα πύλες και πυλίδες διαφορετικών τύπων.

Εντός της οχύρωσης βρίσκονταν τα δημόσια κτίρια της αρχαίας Αγοράς, (βουλευτήριο, στοά, «οικοδόμημα με οίκους», ναός, Ηρώ), το

λεγόμενο «Οικοδόμημα στο λόφο», το λουτρό του τέλους της ελληνιστικής περιόδου και το θέατρο, τα οποία είναι ορατά μέχρι και σήμερα. Εκτός των τειχών έχουν ερευνηθεί τάφοι από το ανατολικό νεκροταφείο της πόλης.

Μοναδικό μνημείο του χώρου και ένα από τα επιβλητικότερα της

αρχαιότητας, λόγω της πολύ καλής διατήρησής τους, αποτελούν οι **νεώσοικοι** ή τα **νεώρια**. Χρησιμοποιούνταν για την ανάσυρση των πλοίων στο εσωτερικό τους, με σκοπό την επισκευή τους ή την παραμονή τους για ορισμένο διάστημα του χειμώνα. Οι νεώσοικοι βρίσκονται στο νοτιοδυτικό άκρο της οχύρωσης του λιμανιού.

Πρόκειται για στεγασμένο οικοδόμημα με κάτοψη σχήματος "π", διαστάσεων 41 μ. x 47 μ. περίπου, του οποίου η ανατολική πλευρά, ύψους 11 μ. περίπου, είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου λαξευμένη κατακόρυφα στο φυσικό βράχο. Στο φυσικό βράχο είναι επίσης λαξευμένο το δάπεδό του. Το εσωτερικό του οικοδομήματος διαιρούσαν συμμετρικά πέντε

Τα νεώρια που είναι λαξευμένα στον φυσικό βράχο.

κιονοστοιχίες από δεκαεπτά αρράβδωτους κίονες. Τα ανοίγματα μεταξύ των κιονοστοιχιών κάλυπταν δίρριχτες επιμήκεις στέγες με λακωνική κεράμωση. Μεταξύ των κιονοστοιχιών αναπτύσσονταν έξι ισόχωρα «κλίτη» με λαξευτά σκαφοειδή και ανηφορικά προς το βάθος των νεωσοίκων δάπεδα. Πρόκειται για τις ράμπες, μέσα στις οποίες τα πλοία σύρονταν στον υπόστεγο χώρο.

Το μνημείο, που χρονολογείται στον 4ο αι. π.Χ., έχει πολλά αρχιτεκτονικά στοιχεία συγγενή προς τους νεώσοικους του λιμανιού της Ζέας στον Πειραιά. Ήταν σε πλήρη λειτουργία έως και τα τέλη του 3ου αι. π.Χ., όταν, για άγνωστο λόγο, η στέγη υποχώρησε, οι κιονοστοιχίες κατέρρευσαν και οι σφόνδυλοι γέμισαν τις ράμπες, καθιστώντας αδύνατη πλέον τη χρήση τους.

Μεταξύ των ανασκαμμένων μνημείων του αρχαιολογικού χώρου των Οινιαδών σημαντική θέση κατέχει το θέατρο της αρχαίας πόλης, το οποίο βρίσκεται κοντά στην Αγορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι σήμερα στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας έχουν αποκαλυφθεί πέντε θέατρα, ενώ είναι γνωστή η θέση ενός ακόμη έκτου και πιθανολογείται η ύπαρξη ενός εβδόμου. Τα θέατρα ανήκουν στις πόλεις Οινιάδες, Στράτο, Μακύνεια, Καλυδώνα, Πλευρώνα και Αμφιλοχικό Αργος.

Η πρώτη έρευνα στο αρχαίο θέατρο των Οινιαδών πραγματοποιήθηκε το 1900 από τον Αμερικανό αρχαιολόγο **B. Powell**, οπότε και αποκαλύφθηκε η σκηνή, η ορχήστρα και περίπου το ήμισυ του κοίλου.

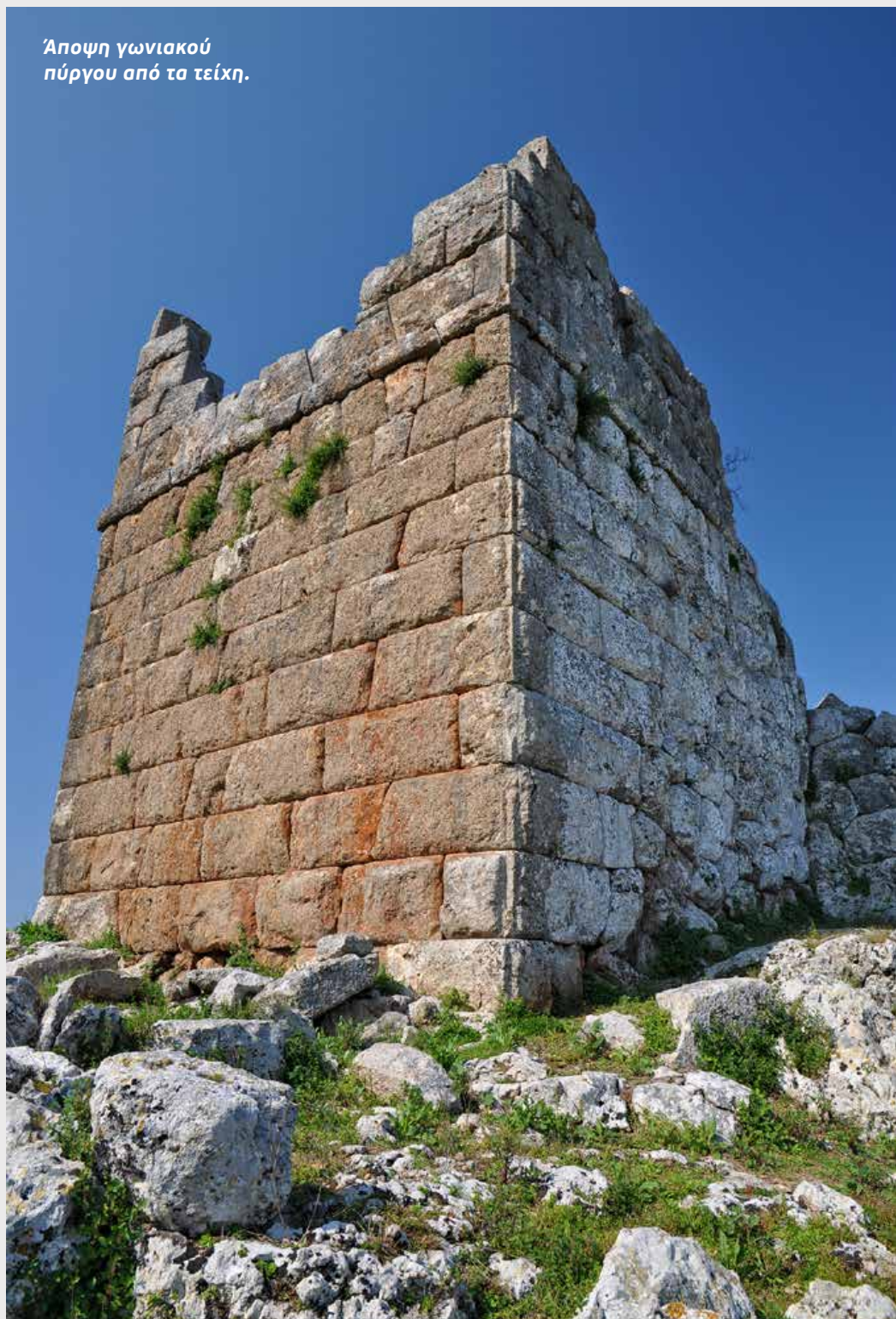
Συνολική άποψη των νεωρίων.

Άποψη γωνιακού
πύργου από τα τείχη.

Τα τείχη.

Τον Μάιο του επόμενου έτους αποκαλύφθηκαν οι ενεπίγραφοι λιθόπλινθοι με τις απελευθερωτικές επιγραφές των δούλων στο νοτιοδυτικό τμήμα του κοίλου. Έκτοτε ο χώρος παρέμεινε μερικώς σκεπασμένος έως το έτος 1987, οπότε η ΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων ανέλαβε την πλήρη αποκάλυψή του. Η έρευνα συνεχίστηκε το 1991 και ολοκληρώθηκε το 1993. Από το 2002 έως το 2006 πραγματοποιήθηκαν εργασίες συντήρησης και ανάταξης των επιμέρους τμημάτων του μνημείου. Οι εργασίες για την ολοκλήρωση της έρευνας και την εκπόνηση της μελέτης αποκατάστασης

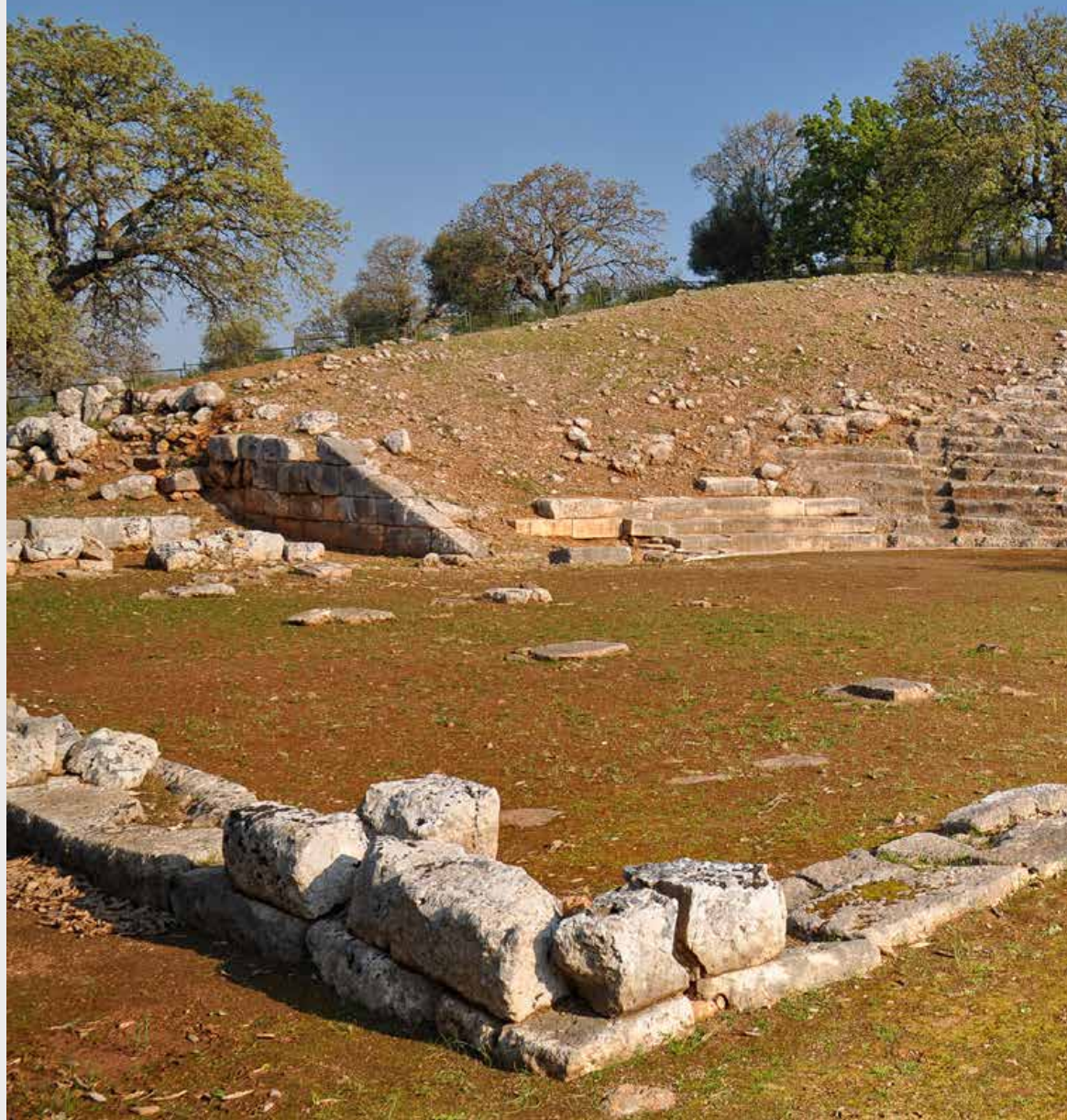
του μνημείου αναμένεται σύντομα να ξεκινήσουν πάλι.

Το κοίλο του θεάτρου, το οποίο είναι λαξευμένο στον γκρίζο τοπικό ασβεστόλιθο της περιοχής, είναι μεγαλύτερο από ένα ημικύκλιο και αποτελείται από εικοσιοκτώ σειρές εδωλίων, εκ των οποίων διατηρούνται μόνο δεκαεννέα (αρχικά θα πρέπει να ήταν 29 ή 30). Η νοτιοδυτική πλευρά του είναι διαμορφωμένη σε τεχνητό χωμάτινο πρανές, πάνω στο οποίο υπήρχαν κτιστές σειρές εδωλίων, ορισμένα από τα οποία φέρουν απελευθερωτικές επιγραφές. Οι θεατές προσέγγιζαν τις θέσεις τους μέσω δώδεκα κλιμάκων

ανόδου (σήμερα είναι ορατές μόνο εννέα), οι οποίες χώριζαν το κοίλο σε έντεκα κερκίδες χωρίς διάζωμα. Οι απολήξεις του κοίλου νοτιοανατολικά και βορειοδυτικά συμπληρώνονται με αναλημματικούς τοίχους.

Η ορχήστρα, διαμέτρου 16,14 μ., είναι επιστρωμένη με σκληρό πατημένο χώμα και πλαισιώνεται με λίθινο κράσπεδο, πλάτους 0,46 μ., που σώζεται σε άριστη κατάσταση. Μεταξύ της ορχήστρας και της πρώτης σειράς εδωλίων υπάρχει αποχετευτικός αγωγός με καλυπτήριες πλάκες, οι οποίες δημιουργούσαν ένα είδος διαδρόμου πρόσβασης των θεατών

Συνολική άποψη του θεάτρου των Οινιάδων.

προς τις θέσεις του κοίλου. Σε κακή κατάσταση διατηρείται η σκηνή, από την οποία είναι ορατά μόνον τα θεμέλια του προσκηνίου και των παρασκηνίων.

Το θέατρο των Οινιαδών, όπως και άλλα θέατρα της αρχαιότητας, παρουσιάζει ορισμένες αρχιτεκτονικές ιδιαιτερότητες, όπως η απόκλιση της συμβολής των αξόνων του κοίλου και των κλιμάκων ανόδου από το κέντρο της ορχήστρας.

Στο θέατρο αναγνωρίζονται δύο οικοδομικές φάσεις που κυρίως σχετίζονται με ανακατασκευές του σκηνικού οικοδομήματος και λιγότερο με άλλες παρεμβάσεις στα υπόλοιπα μέρη του.

Κατά τα μέσα του 4ου αι. π.Χ. το θέατρο λειτουργεί με τη βοήθεια ενός μονώροφου ορθογώνιου σκηνικού οικοδομήματος με πέντε μεγάλα ανοίγματα στην πρόσοψή του, τα οποία ορίζονται από τέσσερις πεσσούς που έφεραν επίκρανα δωρικού τύπου με άβακα και εκίνο. Τα μεταξύ των πεσών ανοίγματα φράζονταν με ζωγραφικούς πίνακες (σκηνογραφία) που ανταποκρίνονταν στις σκηνοθετικές ανάγκες.

Το πρώτο μισό του 3ου αι. π.Χ. στην πρόσοψη της αρχικής σκηνής προστέθηκε προσκήνιο, το οποίο λαμβάνει πια τη θέση του κύριου δομικού στοιχείου. Ανατολικά και δυτικά της σκηνής κτίστηκαν επίσης δύο μικρά παρασκήνια που περικλείουν το προεξέχον προσκήνιο. Στην πρόσοψη των πεσών που στήριζαν την επίπεδη οροφή του προσκηνίου υπήρχαν σύμφυτοι ημικίονες με ιωνικά κιονόκρανα. Το αρχικό ορθογώνιο σκηνικό οικοδόμημα επεκτείνεται καθ' ύψος και από μονώροφο μετατρέπεται σε διώροφο. Στην άνω ταινία του επιστυλίου, του λεγόμενου θριγκού, ανήκει και η χορηγική επιγραφή [ΤΗ]Ν ΟΡΧΗΣΤ[ΡΑΝ], που αναφέρεται στην κατασκευή του. Ταυτόχρονα με τις παρεμβάσεις στην πρόσοψη έγινε διαμόρφωση και της παλαιότερης ορχήστρας με την προσθήκη και την κατασκευή σε αυτή λίθινου περιμετρικού κρηπιδώματος, καθώς και την κατασκευή κτιστού αγωγού στο χώρο μεταξύ του κοίλου και του κρηπιδώματος για τη συγκέντρωση και απορροή των ομβρίων υδάτων. Το θέατρο είχε πολύ καλή ακουστική και η χωρητικότητά του άγγιζε τους 4.600 θεατές.

Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Μπουμπουλίνας 30
(1ος όροφος)
Τ.Κ.: 106 82
Τηλ.: 210.82.54.256
Fax: 210.82.54.258
www.diazoma.gr
E-mail:
info@diazoma.gr

Βιβλιογραφία:

- *Τα αρχαία θέατρα της Αιτωλοακαρνανίας*, Λάζαρος Κολώνας, Μαρία Σταυροπούλου - Γάτσπ, Γεώργιος Σταμάτης, Εκδόσεις «ΔΙΑΖΩΜΑ», σειρά Αρχαία Θέατρα, Αθήνα 2009

Τα αρχαία θέατρα της Αιτωλοακαρνανίας: ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΟΙΝΙΑΔΩΝ - Παρελθόν - Παρόν - Μέλλον, Λάζαρος Κολώνας, Μαρία Σταυροπούλου - Γάτσπ, Γεώργιος Σταμάτης, Χορηγικός Φάκελος που εκπονήθηκε για την ιστοσελίδα του σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», διαθέσιμος στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.diazoma.gr/200-Stuff-15-Paratiritirio/DataSheet-Aitoloakarnania-Oiniadon.pdf>)

Επιστημονικό δελτίο για το αρχαίο θέατρο των Οινιαδών, Λάζαρος Κολώνας, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.diazoma.gr/GR/Page_04-01_AT-012.asp

Άποψη των τειχών και
γωνιακού πύργου.

